

Вінницький національний медичний університет
ім. М.І. Пирогова

Кафедра хірургії №2 з курсом «Основи стоматології»

Дисципліна з підготовки доктора філософії:

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор ЗВО з науково-педагогічної
роботи і міжнародних зв'язків

_____ Інна АНДРУШКО

« » _____ 2025 року

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ

навчальної дисципліни ВК 4.22 «ХІРУРГІЯ»
Третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

за спеціальністю I2 Медицина

галузі знань I Охорона здоров'я та соціальне забезпечення

Кваліфікація: доктор філософії за спеціальністю I2 Медицина

2025 рік

ТЕМА 1. ОРГАНІЗАЦІЯ ХІРУРГІЧНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ. НОВІТНІ ДОСЯГНЕННЯ НА ТЕРЕНІ РОЗВИТКУ АСЕПТИКИ ТА АНТИСЕПТИКИ. ПРИНЦИПИ ДОКАЗОВОЇ МЕДИЦИНИ. ХІРУРГІЧНА ОПЕРАЦІЯ. ПЕРЕД- ТА ПІСЛЯОПЕРАЦІЙНИЙ ПЕРІОДИ. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ДО ОПЕРАЦІЇ ТА ВЕДЕННЯ ПІСЛЯОПЕРАЦІЙНОГО ПЕРІОДУ ПРИ РІЗНИХ ХІРУРГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАННЯХ.

Знати:

1. Особливості надання медичної допомоги хворим із хірургічними захворюваннями в Європі, США, Україні.
2. Різновиди сучасних антисептиків, їх практичне застосування для лікування хворих із гнійною патологією.
3. Методи сучасної асептики, її значення у боротьбі із внутрішньолікарняною інфекцією.
4. Класифікація сучасних оперативних втручань.
5. Особливості підготовки хворих із важкою супутньою патологією до планових і невідкладних оперативних втручань.
6. Профілактика розвитку важких післяопераційних ускладнень у хірургічних хворих.

Вміти:

1. Направити хворого у лікувальний заклад для подальшого лікування в залежності від встановленого попереднього діагнозу.
2. Обрати антисептик для лікування гнійної рани у хворого в залежності від збудника, який визначено у рані.
3. Запропонувати дезінфектант для обробки операційної, перев'язочної, палат хворих у хірургічному відділенні.
4. Визначити об'єм необхідних заходів при підготовці хворого який страждає цукровим діабетом до планової і невідкладної операції.
5. Призначити післяопераційне лікування хворому із гострими хірургічними захворюваннями.
6. Призначити післяопераційне лікування хворому після планових оперативних втручань.

Література:

1. Провідні наукові журнали (Першоджерела)

Для пошуку актуальних досліджень (метааналізів, РКД) орієнтуйтеся на журнали першого квартиля (Q1):

- Annals of Surgery: Найцитованіший хірургічний журнал у світі.
- JAMA Surgery: Лідер за імпаکت-фактором (~14.9 у 2024–2025 pp.).
- The Lancet Surgery: Висвітлює глобальні хірургічні дослідження та інновації.
- British Journal of Surgery (BJS): Основне джерело європейських хірургічних стандартів.
- Journal of Surgical Research: Спеціалізується на фундаментальних наукових та клінічних дослідженнях (актуально для 2025 року).

2. Спеціалізовані бази даних та ресурси

- PubMed (NLM): Обов'язкова база для бібліографічного пошуку.
- Cochrane Library (Surgery Group): Для пошуку систематичних оглядів хірургічних втручань.
- Global Surgery Unit: Ресурс для вивчення основ хірургічних досліджень та доказової практики.
- ScienceDirect: Доступ до повнотекстових статей *The American Journal of Surgery* та інших видань Elsevier.

3. Клінічні настанови (Guidelines)

- Для обґрунтування актуальності та методології роботи:
- American College of Surgeons (ACS): Стандарти надання допомоги та освітні ресурси.
- European Society for Medical Oncology (ESMO): Хірургічні аспекти онкології.
- Настанови.укр: Адаптовані клінічні протоколи МОЗ України.
- Гнійна хірургія: навч. пос. / С.Д. Шаповал. – К. :БСВ «Медицина», 2025. – 183 с.
- Голованова І.А., Белікова І.В., Ляхова Н.О. Основи медичної статистики/ Навчальний посібник для аспірантів та клінічних ординаторів// Полтава, 2017 – 113с.
- Ендоскопічна і роботизована хірургія: навч. пос. за ред. В.М. Запорожана, В.В. Грубніка, Я. Боньєра. – К. :БСВ «Медицина», 2023, 2-е видання. – 558 с.
- Загальна хірургія /за ред. Я.С. Березницького, М.П. Захараша, В.Г. Мішалова, В.О. Шідловського.- Вінниця, Нова книга.- 2018, 344 с.
- Загальна хірургія (за ред. С.Д.Хіміча, М.Д.Желіби). Вид. 3-тє- К.: «Медицина», 2018.- 608 с.
- Наказ МОЗ України від 15 березня 2022 року
- https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-15032022--488-pro-zatverdzhennja-metodichnih-rekomendacij-schodo-nadannja-ekstrenoi-medichnoi-dopomogi-postrazhdalim-na-dogospitalnomu-etapi-v-umovah-bojovih-dijvoennogo-stanu?_cf_chl_tk=csG4ZKPCu1oQLFyb8HzCjwb9VyyHA7poYnrB.qatQIA-1648093152-0-gaNycGzNGFE
- Невідкладна військова хірургія, Українське видання, 2022 рік. Інститут Бордена, Центр і школа Медичної служби армії США, 540 с. Безкоштовна електронна версія на <https://aumf.org/ua/>
- Онкологія: підручник / Г.В. Бондар, А.І. Шевченко, І.Й. Галайчук, Ю.В. Думанський та інш. – К. : БСВ «Медицина», 2019, 2-е видання. – 520 с.
- Півторак В.І. Кобзар О.Б., Шевчук Ю.Г. Короткий курс топографічної анатомії та оперативної хірургії.- Вінниця: Нова книга, 2015.- 224 с.
- Фомін П.Д. Невідкладна хірургія органів черевної порожнини / Фомін П.Д., Усенко О.Ю., Березницький Я.С., Покидько М.І. і співавт. - К.: ТОВ "Бібліотека «Здоров'я України", 2018. – 354 с.
- Хірургія: підручник у 2-х томах за ред. проф. П.Г. Кондратенка, І.В. Русина – Вінниця: Нова книга, - 2019, 694 с.
- General Surgery / Хіміч С.Д., Желіба М.Д., Андрющенко В.П., Ярмач О.А. і співавт. – К.: AUS Medicine Publishing, 2019. – 536 с.
- Pediatric surgery за ред. Кривчени Д.Ю., Сушка В.І., Дігтяр В.І. – К. :БСВ «Медицина», 2019. – 382 с.
- Stop the bleed. Interactive course <https://www.stopthebleed.org/training/online-course/>
- Ukrainian Trauma Life Support (UTLS) and AO webinars https://www.aofoundation.org/who-we-are/about-ao/disaster-response/utls-and-ao-webinars?utm_medium=social+media&utm_source=facebook&fbclid=IwAR2GY7rqHkAWUSYX_YSEOn7QO10M7ZqXNNySvPMRLxaL7l-UFGGrSFIRJCyM

ТЕМА 2. ГЕМОТРАНСФУЗИОЛОГІЯ. КЛАСИФІКАЦІЯ ПРЕПАРАТІВ, ЩО ГОТУЮТЬСЯ З КРОВІ ДОНОРА, ПОКАЗАННЯ І ПРОТИПОКАЗАННЯ ДО ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ГЕМОТРАНСФУЗІЇ РІЗНИХ КОМПОНЕНТІВ КРОВІ ДОНОРА. УСКЛАДНЕННЯ ПРИ ГЕМОТРАНСФУЗІЇ ЇХ ПРОФІЛАКТИКА ТА ЛІКУВАННЯ. КЛАСИФІКАЦІЯ КРОВОЗАМІННИКІВ, ПОКАЗАННЯ ДО ЗАСТОСУВАННЯ. ПРОФІЛАКТИКА ТА ЛІКУВАННЯ УСКЛАДНЕНЬ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ КРОВОЗАМІННИКІВ

Знати:

1. Основні показання для застосування препаратів крові.
2. Основні протипоказання для застосування препаратів крові.
3. Основні показання і протипоказання для застосування кровозамінників.
4. Методика проведення проб на сумісність перед переливанням крові.
5. Ускладнення переливання крові і кровозамінників, клінічні прояви, лікування, профілактика ускладнень.

Вміти:

1. Визначити групу крові за допомогою цоліклонів.
2. Визначити резус-фактор за допомогою цоліклонів.
3. Провести пробу на індивідуальну сумісність по системі АВ0.
4. Провести біологічну пробу.
5. Розрахувати необхідний об'єм крові для переливання хворому із геморагічним шоком.
6. Надати першу допомогу при пірогенній реакції.

Література:

1. Провідні наукові журнали (Першоджерела)

Для пошуку актуальних досліджень (метааналізів, РКД) орієнтуйтеся на журнали першого квартиля (Q1):

- Annals of Surgery: Найцитованіший хірургічний журнал у світі.
- JAMA Surgery: Лідер за імпаکت-фактором (~14.9 у 2024–2025 рр.).
- The Lancet Surgery: Висвітлює глобальні хірургічні дослідження та інновації.
- British Journal of Surgery (BJS): Основне джерело європейських хірургічних стандартів.
- Journal of Surgical Research: Спеціалізується на фундаментальних наукових та клінічних дослідженнях (актуально для 2025 року).

2. Спеціалізовані бази даних та ресурси

- PubMed (NLM): Обов'язкова база для бібліографічного пошуку.
- Cochrane Library (Surgery Group): Для пошуку систематичних оглядів хірургічних втручань.
- Global Surgery Unit: Ресурс для вивчення основ хірургічних досліджень та доказової практики.
- ScienceDirect: Доступ до повнотекстових статей *The American Journal of Surgery* та інших видань Elsevier.

3. Клінічні настанови (Guidelines)

- Для обґрунтування актуальності та методології роботи:
- American College of Surgeons (ACS): Стандарти надання допомоги та освітні ресурси.
- European Society for Medical Oncology (ESMO): Хірургічні аспекти онкології.
- Настанови.укр: Адаптовані клінічні протоколи МОЗ України.

- Барціховський В.В., Шерстюк П.Я. Медична біологія: підручник ВНЗ (I-III р.а.).- Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина»,-2017.-312 с.
- Березницький Я.С., Захараш М.П., Мішалов В.Г., Шидловський В.О. Хірургія / Том I, II, 2007 , Підручник , 628 с.
- Гнійна хірургія: навч. пос. / С.Д.Шаповал. – К. :ВСВ «Медицина», 2025. – 183 с.
- Голованова І.А., Белікова І.В., Ляхова Н.О. Основи медичної статистики/ Навчальний посібник для аспірантів та клінічних ординаторів// Полтава, 2017 – 113с.
- Ендоскопічна і роботизована хірургія: навч. пос. за ред. В.М. Запорожана, В.В. Грубніка, Я. Боньєра. – К. :ВСВ «Медицина», 2023, 2-е видання. – 558 с.
- Загальна хірургія /за ред. Я.С. Березницького, М.П. Захараша, В.Г. Мішалова, В.О. Шидловського.- Вінниця, Нова книга.- 2018, 344 с.
- Загальна хірургія (за ред. С.Д. Хіміча, М.Д. Желіби). Вид. 3-тє- К.: «Медицина», 2018.- 608 с.
- Наказ МОЗ України від 15 березня 2022 року
- https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-15032022--488-pro-zatverdzhennja-metodichnih-rekomendacij-schodo-nadannja-ekstrenoi-medichnoi-dopomogi-postrazhdalim-na-dogospitalnomu-etapi-v-umovah-bojovih-dijvoennogo-stanu?_cf_chl_tk=csG4ZKPCu1oQLFyb8HzCjwb9VyyHA7poYnrB.qatQIA-1648093152-0-gaNycGzNGFE
- Невідкладна військова хірургія, Українське видання, 2022 рік. Інститут Бордена, Центр і школа Медичної служби армії США, 540 с. Безкоштовна електронна версія на <https://aumf.org/ua/>
- Невідкладна хірургія за ред. Ковальчука Л.Я.- Тернопіль: Укрмедкнига, -2000, 288 с.
- Онкологія: підручник / Г.В. Бондар, А.І. Шевченко, І.Й. Галайчук, Ю.В. Думанський та інш. – К. : ВСВ «Медицина», 2019, 2-е видання. – 520 с.
- Півторак В.І. Кобзар О.Б., Шевчук Ю.Г. Короткий курс топографічної анатомії та оперативної хірургії.- Вінниця: Нова книга, 2015.- 224 с.
- Фомін П.Д. Невідкладна хірургія органів черевної порожнини / Фомін П.Д., Усенко О.Ю., Березницький Я.С., Покидько М.І. і співавт. - К.: ТОВ "Бібліотека «Здоров'я України", 2018. – 354 с.
- Хірургія: підручник у 2-х томах за ред. проф. П.Г. Кондратенка, І.В. Русина – Вінниця: Нова книга, - 2019, 694 с.
- General Surgery / Хіміч С.Д., Желіба М.Д., Андрющенко В.П., Ярмач О.А. і співавт. – К.: AUS Medicine Publishing, 2019. – 536 с.
- Pediatric surgery за ред. Кривчени Д.Ю., Сушка В.І., Дігтяр В.І. – К. :ВСВ «Медицина», 2019. – 382 с.
- Stop the bleed. Interactive course <https://www.stopthebleed.org/training/online-course/>
- Ukrainian Trauma Life Support (UTLS) and AO webinars https://www.aofoundation.org/who-we-are/about-ao/disaster-response/utls-and-ao-webinars?utm_medium=social+media&utm_source=facebook&fbclid=IwAR2GY7rqHkAWUSYX_YSEOn7QO10M7ZqXNNySvPMRLxaL7l-UFGGrSFIRJCyM

ТЕМА 3. КРОВОТЕЧІ. КОНСЕРВАТИВНІ ТА ХІРУРГІЧНІ СПОСОБИ ОСТАТОЧНОЇ ЗУПИНКИ КРОВОТЕЧ. РАНОВИЙ ПРОЦЕС. КЛАСИФІКАЦІЯ РАН. ХІРУРГІЧНА ТАКТИКА ПРИ КОНТАМІНОВАНІЙ РАНИ. ЧИСТА ПІСЛЯОПЕРАЦІЙНА РАНА, ПРОФІЛАКТИКА РОЗВИТКУ В НІЙ ІНФЕКЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ. ІНФІКОВАНА РАНА. ХІРУРГІЧНА ТАКТИКА ПРИ РІЗНИХ СТАДІЯХ РАНОВОГО ПРОЦЕСУ ПРИ ІНФІКОВАНІЙ РАНИ. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ РАНОВОГО ПРОЦЕСУ У ЛЮДЕЙ ІЗ СУМІЖНОЮ ПАТОЛОГІЄЮ (ЦУКРОВИЙ ДІАБЕТ, ВІЛ/СНІД, ТУБЕРКУЛЬОЗ, ОЖИРІННЯ, ПОЛІВАЛЕНТНА АЛЕРГІЯ ТОЩО).

Знати:

1. Сучасні класифікації кровотеч, що пов'язані з хірургічною патологією.
2. Сучасні хірургічні способи зупинки внутрішніх і зовнішніх кровотеч.
3. Особливості лікування вогнепальних ран.
4. Хірургічну тактику при контамінованій рані.
5. Профілактику нагноєння рани у післяопераційному періоді.
6. Особливості проведення ПХО у залежності від виду рани.
7. Проведення ВХО у хворого з гнійною ранною.

Вміти:

1. Зупинити кровотечу використовуючи фізичні, хімічні, механічні методи.
2. Провести ПХО у хворого з чистою ранною.
3. Провести ВХО у хворого з гнійною ранною.
4. Призначити терапію для профілактики загноєння рани у післяопераційному періоді.
5. Промити рану антисептиками.
6. Призначити передопераційну підготовку хворому з чистою ранною і важкими супутніми захворюваннями (цукровий діабет, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, ожиріння, полівалентна алергія тощо).
7. Призначити післяопераційну консервативну терапію хворому з ранною і важкими супутніми захворюваннями (цукровий діабет, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, ожиріння, полівалентна алергія тощо).

Література:

1. Барціховський В.В., Шерстюк П.Я. Медична біологія: підручник ВНЗ (I-III р.а.).- Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина»,-2017.-312 с.
2. Березницький Я.С., Захараш М.П., Мішалов В.Г., Шидловський В.О. Хірургія / Том I, II, 2007 , Підручник , 628 с.
3. Гнійна хірургія: навч. пос. / С.Д. Шаповал. – К. :ВСВ «Медицина», 2025. – 183 с.
4. Голованова І.А., Белікова І.В., Ляхова Н.О. Основи медичної статистики/ Навчальний посібник для аспірантів та клінічних ординаторів// Полтава, 2017 – 113с.
5. Ендоскопічна і роботизована хірургія: навч. пос. за ред. В.М. Запорожана, В.В. Грубніка, Я. Боньєра. – К. :ВСВ «Медицина», 2023, 2-е видання. – 558 с.
6. Загальна хірургія /за ред. Я.С. Березницького, М.П. Захараша, В.Г. Мішалова, В.О. Шидловського.- Вінниця, Нова книга.- 2018, 344 с.
7. Загальна хірургія (за ред. С.Д. Хімича, М.Д. Желіби). Вид. 3-тє- К.: «Медицина», 2018.- 608 с.
8. Наказ МОЗ України від 15 березня 2022 року
https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-15032022--488-pro-zatverdzhennja-metodichnih-rekomendacij-schodo-nadannja-ekstrenoi-medichnoi-dopomogi-postrazhdalim-na-dogospitalnomu-etapi-v-umovah-bojovih-dijvoennogo-stanu?_cf_chl tk=csG4ZKPCu1oQLFyb8HzCjwb9VyyHA7poYnrB.qatQIA-1648093152-0-gaNycGzNGFE

9. Невідкладна військова хірургія, Українське видання, 2022 рік. Інститут Бордена, Центр і школа Медичної служби армії США, 540 с. Безкоштовна електронна версія на <https://aumf.org/ua/>
10. Невідкладна хірургія за ред. Ковальчука Л.Я.- Тернопіль: Укрмедкнига, -2000, 288 с.
11. Онкологія: підручник / Г.В. Бондар, А.І. Шевченко, І.Й. Галайчук, Ю.В. Думанський та інш. – К. : ВСВ «Медицина», 2019, 2-е видання. – 520 с.
12. Півторак В.І. Кобзар О.Б., Шевчук Ю.Г. Короткий курс топографічної анатомії та оперативної хірургії.- Вінниця: Нова книга, 2015.- 224 с.
13. Фомін П.Д. Невідкладна хірургія органів черевної порожнини / Фомін П.Д., Усенко О.Ю., Березницький Я.С., Покидько М.І. і співавт. - К.: ТОВ "Бібліотека «Здоров'я України", 2018. – 354 с.
14. Хірургія: підручник у 2-х томах за ред. проф. П.Г. Кондратенка, І.В. Русина – Вінниця: Нова книга, - 2019, 694 с.
15. General Surgery / Хімич С.Д., Желіба М.Д., Андрущенко В.П., Ярмак О.А. і співавт. – К.: AUS Medicine Publishing, 2019. – 536 с.
16. Pediatric surgery за ред. Кривчени Д.Ю., Сушка В.І., Дігтяр В.І. – К. :ВСВ «Медицина», 2019. – 382 с.
17. Stop the bleed. Interactive course <https://www.stopthebleed.org/training/online-course/>
18. Ukrainian Trauma Life Support (UTLS) and AO webinars https://www.aofoundation.org/who-we-are/about-ao/disaster-response/utls-and-ao-webinars?utm_medium=social+media&utm_source=facebook&fbclid=IwAR2GY7rqHkAWUSYX_YSEOn7QO10M7ZqXNNySvPMRLxaL7l-UFGGrSFIRJCyM

ТЕМА 4. ОПІКИ. КЛАСИФІКАЦІЯ. КЛІНІЧНА КАРТИНА ПРИ РІЗНИХ СТАДІЯХ ОПІКУ, ДІАГНОСТИКА. СПОСОБИ ВИЗНАЧЕННЯ ВАЖКОСТІ ОПІКУ. ОПІКОВА ХВОРОБА: СТАДІЇ ТА ПАТОГЕНЕЗ ЇХ ВИНИКНЕННЯ ТА ПЕРЕБІГУ. ЛІКУВАННЯ ОПІКОВОЇ ХВОРОБИ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ЇЇ СТАДІЇ. ХІРУРГІЧНІ ВТРУЧАННЯ ПРИ ОПІКАХ, ПОКАЗАННЯ І ПРОТИПОКАЗАННЯ ДО НИХ. ПРИНЦИПИ ПРОВЕДЕННЯ ІНФУЗІЙНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ ЛІКУВАННІ ОПІКОВОГО ШОКУ. ВІДМОРОЖЕННЯ: ПАТОГЕНЕЗ, КЛАСИФІКАЦІЯ. ХІРУРГІЧНА ТАКТИКА В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ГЛИБИНИ УРАЖЕННЯ ТКАНИН ПРИ ВІДМОРОЖЕННІ. ЕЛЕКТРОТРАВМА: ПАТОГЕНЕЗ УРАЖЕННЯ ЕЛЕКТРИЧНИМ СТРУМОМ, КЛІНІКА, ДІАГНОСТИКА, ХІРУРГІЧНОЇ ТАКТИКА

Знати:

1. Класифікацію опіків і опікової хвороби.
2. Способи визначення важкості опіку.
3. Хірургічні втручання при опіках.
4. Показання і протипоказання до оперативних втручань при опіках.
5. Особливості надання першої допомоги при відмороженнях.
6. Особливості надання першої допомоги при електротравмі.

Вміти:

1. Діагностувати ступінь опіку.
2. Визначити ступінь важкості опіку.
3. Вибрати алгоритм лікування опікової хвороби в залежності від ступеню важкості.
4. Визначити об'єм оперативного втручання в залежності від виду опіку.
5. Розрахувати об'єм інфузійної терапії хворому з опіковим шоком.
6. Надати першу допомогу хворому з відмороженням.

ЛІТЕРАТУРА

1. Провідні наукові журнали (Першоджерела)

Для пошуку актуальних досліджень (метааналізів, РКД) орієнтуйтеся на журнали першого квартиля (Q1):

- Annals of Surgery: Найцитованіший хірургічний журнал у світі.
- JAMA Surgery: Лідер за імпаکت-фактором (~14.9 у 2024–2025 рр.).
- The Lancet Surgery: Висвітлює глобальні хірургічні дослідження та інновації.
- British Journal of Surgery (BJS): Основне джерело європейських хірургічних стандартів.
- Journal of Surgical Research: Спеціалізується на фундаментальних наукових та клінічних дослідженнях (актуально для 2025 року).

2. Спеціалізовані бази даних та ресурси

- PubMed (NLM): Обов'язкова база для бібліографічного пошуку.
- Cochrane Library (Surgery Group): Для пошуку систематичних оглядів хірургічних втручань.
- Global Surgery Unit: Ресурс для вивчення основ хірургічних досліджень та доказової практики.
- ScienceDirect: Доступ до повнотекстових статей *The American Journal of Surgery* та інших видань Elsevier.

3. Клінічні настанови (Guidelines)

- Для обґрунтування актуальності та методології роботи:

- American College of Surgeons (ACS): Стандарти надання допомоги та освітні ресурси.
- European Society for Medical Oncology (ESMO): Хірургічні аспекти онкології.
- Настанови.укр: Адаптовані клінічні протоколи МОЗ України.

ТЕМА 5. ХІРУРГІЧНА ІНФЕКЦІЯ, КЛАСИФІКАЦІЯ. НЕСПЕЦИФІЧНА ГНІЙНА ХІРУРГІЧНА ІНФЕКЦІЯ: РІЗНОВИДИ ПАТОЛОГІЧНИХ СТАНІВ, ПРИНЦИПИ ЇХ ДІАГНОСТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ, ОСОБЛИВОСТІ ХІРУРГІЧНОЇ ТАКТИКИ ПРИ РІЗНИХ ВИДАХ ГОСТРОЇ ГНІЙНОЇ ХІРУРГІЧНОЇ ПАТОЛОГІЇ. ЗАСТОСУВАННЯ АНТИБІОТИКОПРОФІЛАКТИКИ ТА АНТИБІОТИКОТЕРАПІЇ В ХІРУРГІЇ, ПРИНЦИПИ ВИБОРУ АНТИБАКТЕРІАЛЬНОГО ЗАСОБУ І СПОСОБУ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ.

Знати:

1. Основні різновиди сучасної хірургічної інфекції.
2. Клінічні прояви гострих гнійних неспецифічних хірургічних захворювань.
3. Особливості хірургічної тактики при різних видах хірургічної патології.
4. Принципи вибору антибактеріальної терапії хірургічних гнійних захворювань.
5. Сучасні методи діагностики хірургічних гнійних захворювань.
6. Методи лікування хірургічних гнійних захворювань.

Вміти:

1. Розпізнати ранні ознаки гострих хірургічних гнійних захворювань.
2. Провести мікробіологічне обстеження гнійної рани у хворого.
3. Призначити антибіотик для лікування хворого з гнійним хірургічним захворюванням.
4. Визначити оптимальну хірургічну тактику для гострого гнійного захворювання.
5. Застосувати антисептики, мазі для місцевого лікування гострого хірургічного гнійного захворювання.

Література:

1. Провідні наукові журнали (Першоджерела)

Для пошуку актуальних досліджень (метааналізів, РКД) орієнтуйтеся на журнали першого квартиля (Q1):

- Annals of Surgery: Найцитованіший хірургічний журнал у світі.
- JAMA Surgery: Лідер за імпаکت-фактором (~14.9 у 2024–2025 рр.).
- The Lancet Surgery: Висвітлює глобальні хірургічні дослідження та інновації.
- British Journal of Surgery (BJS): Основне джерело європейських хірургічних стандартів.
- Journal of Surgical Research: Спеціалізується на фундаментальних наукових та клінічних дослідженнях (актуально для 2025 року).

2. Спеціалізовані бази даних та ресурси

- PubMed (NLM): Обов'язкова база для бібліографічного пошуку.
- Cochrane Library (Surgery Group): Для пошуку систематичних оглядів хірургічних втручань.
- Global Surgery Unit: Ресурс для вивчення основ хірургічних досліджень та доказової практики.
- ScienceDirect: Доступ до повнотекстових статей *The American Journal of Surgery* та інших видань Elsevier.

3. Клінічні настанови (Guidelines)

- Для обґрунтування актуальності та методології роботи:
- American College of Surgeons (ACS): Стандарти надання допомоги та освітні ресурси.
- European Society for Medical Oncology (ESMO): Хірургічні аспекти онкології.
- Настанови.укр: Адаповані клінічні протоколи МОЗ України.
- Stop the bleed. Interactive course <https://www.stopthebleed.org/training/online-course/>

- Ukrainian Trauma Life Support (UTLS) and AO webinars
https://www.aofoundation.org/who-we-are/about-ao/disaster-response/utls-and-ao-webinars?utm_medium=social+media&utm_source=facebook&fbclid=IwAR2GY7rqHkAWUSYX_YSEOn7QO10M7ZqXNNySvPMRLxaL7l-UFGGrSFIRJCyM

ТЕМА 6: МІННОВИБУХОВА ТРАВМА. НАДАННЯ ХІРУРГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ПРИ МІННО-ВИБУХОВИХ ПОРАНЕННЯХ

1. Загальні положення.

Мінно-вибухові поранення (МВП) є одним із найтяжчих видів бойової травми та характеризуються поєднанням механічного, термічного, баротравматичного та токсичного ураження. Для них типові множинність і комбінованість ушкоджень, значна контамінація ран, розвиток шоку та поліорганної недостатності.

Метою даних методичних рекомендацій є формування у аспірантів-хірургів системного підходу до діагностики, хірургічної тактики та етапного лікування постраждалих з МВП відповідно до сучасних принципів воєнно-польової хірургії та damage control surgery.

2. Класифікація мінно-вибухових поранень

За механізмом ураження: уламкові; ударно-хвильові; комбіновані.

За локалізацією: поранення кінцівок; поранення грудної клітки; поранення живота; черепно-мозкові поранення; множинні та поєднані поранення.

За ступенем тяжкості: легкі; середньої тяжкості; тяжкі; вкрай тяжкі.

3. Патогенез та особливості перебігу.

Для МВП характерні: масивне первинне руйнування тканин; наявність зони первинного і вторинного некрозу; виражена мікробна контамінація; ранній розвиток травматичного та геморагічного шоку; високий ризик інфекційних ускладнень (анаеробна інфекція, сепсис).

4. Діагностика.

4.1. Первинний огляд (алгоритм ABCDE): А (Airway) – прохідність дихальних шляхів; В (Breathing) – оцінка дихання, виключення пневмотораксу; С (Circulation) – контроль кровотечі, оцінка гемодинаміки; D (Disability) – неврологічний статус; E (Exposure) – повний огляд пацієнта.

4.2. Інструментальні методи: УЗД (FAST-протокол); рентгенографія; КТ (за наявності стабільної гемодинаміки); лабораторні дослідження (Hb, Ht, лактат, КОС).

5. Хірургічна тактика.

5.1. Принципи damage control surgery: швидка зупинка кровотечі; усунення грубого забруднення; мінімізація часу первинного втручання; відстрочене відновне лікування.

5.2. Первинна хірургічна обробка ран: широке розсічення тканин; видалення нежиттєздатних тканин; видалення сторонніх тіл; адекватне дронування; відмова від первинного шва (у більшості випадків).

6. Лікування окремих локалізацій.

6.1. Поранення кінцівок: тимчасова зупинка кровотечі (джгут, турнікет); стабілізація переломів (зовнішня фіксація); профілактика компартмент-синдрому.

6.2. Поранення живота: показання до лапаротомії; тампонада, резекції за життєвими показаннями; відстрочені анастомози.

6.3. Поранення грудної клітки: плевральна декомпресія; дронування плевральної порожнини; торакомія за показаннями.

7. Інтенсивна терапія: інфузійно-трансфузійна терапія; антибактеріальна терапія широкого спектра; знеболення (мультимодальна аналгезія); профілактика тромбоемболічних ускладнень.

8. Інфекційні ускладнення: рання діагностика; повторні хірургічні обробки; корекція антибіотикотерапії за результатами посівів.

9. Реабілітація та відновне лікування: поетапна реконструктивна хірургія; фізична та психологічна реабілітація; мультидисциплінарний підхід.

Навчальні цілі (знати і вміти):

- володіти алгоритмами надання допомоги при МВП;
- обґрунтовувати хірургічну тактику;
- вміти працювати в умовах масового надходження поранених;
- аналізувати ускладнення та результати лікування.

Література:

1. Провідні наукові журнали (Першоджерела)

Для пошуку актуальних досліджень (метааналізів, РКД) орієнтуйтеся на журнали першого квартиля (Q1):

- Annals of Surgery: Найцитованіший хірургічний журнал у світі.
- JAMA Surgery: Лідер за імпаکت-фактором (~14.9 у 2024–2025 рр.).
- The Lancet Surgery: Висвітлює глобальні хірургічні дослідження та інновації.
- British Journal of Surgery (BJS): Основне джерело європейських хірургічних стандартів.
- Journal of Surgical Research: Спеціалізується на фундаментальних наукових та клінічних дослідженнях (актуально для 2025 року).

2. Спеціалізовані бази даних та ресурси

- PubMed (NLM): Обов'язкова база для бібліографічного пошуку.
- Cochrane Library (Surgery Group): Для пошуку систематичних оглядів хірургічних втручань.
- Global Surgery Unit: Ресурс для вивчення основ хірургічних досліджень та доказової практики.
- ScienceDirect: Доступ до повнотекстових статей *The American Journal of Surgery* та інших видань Elsevier.

3. Клінічні настанови (Guidelines)

- Для обґрунтування актуальності та методології роботи:
- American College of Surgeons (ACS): Стандарти надання допомоги та освітні ресурси.
- European Society for Medical Oncology (ESMO): Хірургічні аспекти онкології.
- Настанови.укр: Адаптовані клінічні протоколи МОЗ України.
- Наказ МОЗ України від 15 березня 2022 року
- https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-15032022--488-pro-zatverdzhennja-metodichnih-rekomendacij-schodo-nadannja-ekstrenoi-medichnoi-dopomogi-postrazhdalim-na-dogospitalnomu-etapi-v-umovah-bojovih-dijvoennogo-stanu?_cf_chl_tk=csG4ZKPCu1oQLFyb8HzCjwb9VyyHA7poYnrB.qatQIA-1648093152-0-gaNycGzNGFE
- Невідкладна військова хірургія, Українське видання, 2022 рік. Інститут Бордена, Центр і школа Медичної служби армії США, 540 с. Безкоштовна електронна версія на <https://aumf.org/ua/>